

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันสังคมโลกรวมทั้งประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วอันเนื่องมาจากความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี อย่างไรก็ตามการศึกษามีการเปลี่ยนแปลงน้อยมาก การศึกษาจึงยังห่างไกลจากโลกของเด็ก หากต้องการให้เด็กดำเนินชีวิตอย่างรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับปฐมวัย เพราะเด็ก 0 - 5 ปี ถือเป็นวัยทองของชีวิตและเป็นวัยที่เป็นรากฐานสำคัญให้เด็กเติบโตต่อไป (วันเพ็ญ บุญประกอบ, 2542, หน้า 2) ดังนั้น ทุกประเทศทั่วโลกจึงมุ่งพัฒนาการศึกษาปฐมวัยตรงกับพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่พระราชทานไว้ว่า “การให้การศึกษาแก่เด็กต้องเริ่มตั้งแต่แรกเกิด ขึ้นต้นก็ต้องสอนให้รู้จักวัยและประสาธัมผัสต่าง ๆ ต้องคอยควบคุมฝึกหัดจนสามารถใช่วัยและประสาทส่วนนั้น ๆ ทำกิจวัตรทั้งปวงของตนเองได้ เมื่อสามารถทำกิจวัตรของตัวเองได้แล้ว ถัดมาต้องสอนให้รู้จักทำการต่าง ๆ ให้รู้จักแสวงหาสิ่งต่าง ๆ ตามที่ต้องการให้ได้มากขึ้น เพื่อทำชีวิตมีความสุข มีความสบาย การให้การศึกษาขั้นนี้ ได้แก่ การฝึกกายให้มีความคล่องแคล่วชำนาญและมีความสามารถในการปฏิบัติประกอบกับการสอนวิชาความรู้ต่าง ๆ อันเป็นพื้นฐานสำหรับการประกอบอาชีพเลี้ยงตัว การให้การศึกษาอีกครั้งหนึ่ง คือการสอนและฝึกฝนเรียนรู้วิทยาการที่ก้าวหน้าขึ้นไปพร้อมทั้งการฝึกฝนให้รู้จักใช้เหตุผลสติปัญญาและหาหลักการของชีวิตเพื่อที่สามารถสร้างสรรค์ความเจริญงอกงามทั้งทางกาย และทางความคิด” พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรผู้สำเร็จการศึกษา จากวิทยาลัยวิชาการศึกษาวันจันทร์ที่ 29 พฤศจิกายน พ.ศ. 2514 (อุดมพร อมรธรรม, 2549, หน้า 29) จากพระบรมราโชวาทที่พระราชทานจะเห็นได้ว่าการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยเป็นสิ่งจำเป็นบนพื้นฐานของการเจริญเติบโตและการเรียนรู้

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิเด็กและเยาวชน 10 ข้อ ที่สมัชชาสหประชาชาติได้ลงมติเป็นเอกฉันท์นั้น จะเห็นได้ว่ามีอยู่หลายข้อที่แสดงให้เห็นความสำคัญในการจัดการศึกษาสำหรับเด็ก โดยเฉพาะข้อ 7 ที่กล่าวไว้ว่าเด็กและเยาวชน มีสิทธิที่จะได้รับการศึกษา ซึ่งควรควรจะให้เปล่าอย่างน้อยในชั้นประถมศึกษา เพื่อเป็นการส่งเสริมวัฒนธรรมโดยทั่ว ๆ ไป และให้เด็กเติบโตเป็นสมาชิกผู้ยังประโยชน์ต่อสังคมคนหนึ่ง การศึกษานี้คลุมไปถึงการแนะแนวทางชีวิต ซึ่งมีบิดามารดาเป็นผู้รับผิดชอบก่อนบุคคลอื่น ๆ เด็กจะต้องมีโอกาสด้านความสนุกสนานเพลิดเพลินจากการเล่น และรื่นเริงพร้อมกันไปด้วย (ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิเด็กและเยาวชนขององค์การสหประชาชาติ,

(องค์การสหประชาชาติ (ประเทศไทย), 2545) จากปญญาสาสดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าผู้ใหญ่ต้องมีจิตสำนึก ตระหนักในคุณค่าของเด็กพร้อมที่จะให้การศึกษาพัฒนาเด็ก ซึ่งอุดมการณ์ของการจัดการศึกษาปฐมวัย เป็นการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับแรกเพื่อวางรากฐานชีวิตของเด็กไทยให้เจริญเติบโตอย่างสมบูรณ์ มีพัฒนาการสมวัยอย่างสมดุล ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา บนพื้นฐานความสามารถและความแตกต่างระหว่างบุคคลโดยใช้กิจกรรมกระตุ้นและส่งเสริมพัฒนาการของสมองอย่างเต็มที่ รวมทั้งเตรียมเด็กให้พร้อมที่จะเรียนรู้ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับที่สูงขึ้น อันจะนำไปสู่ความเป็นบุคคลที่มีคุณภาพของประเทศชาติต่อไป การศึกษาปฐมวัยมุ่งเน้นการพัฒนาเด็กบนพื้นฐาน การอบรมเลี้ยงดูและส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติ และพัฒนาการของเด็กแต่ละบุคคลภายใต้บริบททางวัฒนธรรม อารยธรรม และวิถีชีวิตทางสังคม ซึ่งมีลักษณะเฉพาะและแตกต่างกัน (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2548, หน้า 2)

การศึกษาปฐมวัยมีการปรับเปลี่ยนและพัฒนาจากทฤษฎีและแนวคิดของนักทฤษฎีผู้ที่ศึกษาและเข้าใจในธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็กวัยแรกเกิดถึง 8 ปี มานานนับศตวรรษ ต่อมาได้มีความคิดใหม่เกิดขึ้น และมีหลายแนวคิดที่สอดคล้องและมีความเห็นในหลักการพัฒนาเด็กตามที่เคยเชื่อถือและเคยปฏิบัติมาแต่เดิม จะเห็นได้ว่าการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ เกิดขึ้นเนื่องจากอิทธิพลทางสังคม ความคาดหวังต่าง ๆ ที่ทำให้นักการศึกษาหลายกลุ่มได้พยายามแสวงหาแนวคิดและสร้างองค์ความรู้ใหม่โดยอาศัยหลักความเชื่อ หลักทฤษฎีที่ว่าด้วยพัฒนาการเด็กและการเรียนรู้เป็นฐาน นักการศึกษาหลายกลุ่มได้นำรูปแบบการสอนตามความเชื่อและเหตุผลเชิงทฤษฎีไปปฏิบัติติดตามผล มีรายงานการวิจัยเผยแพร่ในวงการศึกษามูลนิธิ ซึ่งกระตุ้นให้หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนตื่นตัวในการจัดการศึกษาเพื่อให้เด็กได้รับการพัฒนาด้านต่าง ๆ มากขึ้น การจัดการศึกษาปฐมวัยมีองค์ประกอบสำคัญ คือ เด็กปฐมวัย ผู้ปกครอง ชุมชนและสังคม ครูปฐมวัย การจัดหาหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ การบริหารจัดการ (อัญชลี ไสยวรรณ, 2552, หน้า 1)

จากการวิเคราะห์การบริหารจัดการสถานศึกษาปฐมวัยของประเทศไทยและต่างประเทศ ซึ่งเป็นการเตรียมความพร้อมและพัฒนาเด็กเพื่อเข้าเรียนในระดับต่อไปนั้น ไม่จัดเป็นการศึกษาภาคบังคับโดยรับเด็กแรกเริ่มเข้าเรียนอายุ 3, 4 หรือ 5 ปี ระยะเวลาเรียน 1 - 4 ปี ประเทศไทยใช้เวลาเรียน 3 ปี เช่นเดียวกับสหรัฐอเมริกา เยอรมนี ฝรั่งเศส ญี่ปุ่น และสิงคโปร์ ประเทศที่ใช้เวลาเตรียมความพร้อมน้อยเพียง 1 ปี ได้แก่ ออสเตรเลีย เกาหลีและฟิลิปปินส์ ส่วนมาเลเซีย อินโดนีเซีย นิวซีแลนด์ และสหราชอาณาจักร ใช้เวลาเตรียมความพร้อม 2 ปี ในขณะที่เดนมาร์ก ฟินแลนด์ และสวีเดนใช้เวลานานถึง 4 ปี ซึ่งแต่ละประเทศให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาปฐมวัยในระดับมากและมีความเห็นสอดคล้องกันว่าการเรียนรู้เริ่มตั้งแต่พบว่า แต่ละประเทศให้ความสำคัญ

กับการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยในระดับมาก และได้แสดงทัศนะทางการศึกษาปฐมวัยสอดคล้องกันว่าการเรียนรู้เริ่มต้นตั้งแต่แรกเกิดเป้าหมาย ของการพัฒนาเด็ก คือการเตรียมเด็กปฐมวัยให้พร้อมก่อนเรียนถือเป็นการเริ่มต้นที่ดี และกำหนดเป็นเป้าหมายของการจัดการศึกษาชาติโดยกระตุ้นให้บิดา มารดาเห็นความสำคัญในการเลี้ยงดูเด็กตั้งแต่แรกเกิด ยุทธศาสตร์การพัฒนาเด็กปฐมวัยเน้นความร่วมมือของประชาชนและองค์กรธุรกิจทั้งภาครัฐและเอกชนในการจัดการศึกษาสำหรับพ่อแม่ผู้ปกครองด้วยวิธีการทางสังคม (สภากาชาดการศึกษาไทยในเวทีโลก 2555, หน้า 96)

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้จัดให้การศึกษาปฐมวัยเป็นการศึกษาระดับหนึ่งในการศึกษาชาติ แม้ไม่ใช่การศึกษาภาคบังคับตามมาตรา 18 การจัดการศึกษาปฐมวัยและการศึกษาขั้นพื้นฐานให้จัดในสถานศึกษาดังต่อไปนี้ สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ได้แก่ ศูนย์เด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนเกณฑ์ของสถานบันศาสนา ศูนย์บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มของเด็กพิการและเด็กซึ่งมีความต้องการพิเศษ หรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่เรียกชื่ออย่างอื่น โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนของรัฐ โรงเรียนเอกชน และโรงเรียนที่สังกัดสถาบันพุทธศาสนาหรือศาสนาอื่น ซึ่งจากพระราชบัญญัติดังกล่าวจะเห็นได้ว่าการศึกษาปฐมวัยจัดเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาชาติ

การจัดการศึกษาปฐมวัยจะเน้นการส่งเสริมพัฒนาการ และการเตรียมความพร้อมของเด็กทั้งพัฒนาการทางด้านร่างกาย พัฒนาการทางด้านอารมณ์ จิตใจ พัฒนาการทางด้านสังคมและ พัฒนาการทางด้านสติปัญญา ลักษณะการเรียนการสอนเด็กอายุ 3 - 6 ขวบตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยได้เน้นให้มีการจัดประสบการณ์ที่สำคัญคือการเล่น และการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเด็กโดยองค์รวมอย่างต่อเนื่องเน้นเด็กเป็นสำคัญ สนองความต้องการ ความสนใจ ความแตกต่างระหว่างบุคคล และบริบทของสังคมที่เด็กอาศัยอยู่ให้เด็กได้รับพัฒนาโดยให้ความสำคัญทั้งกับกระบวนการและผลผลิตจัดการประเมินพัฒนาการให้เป็นกระบวนการอย่างต่อเนื่องเป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์ ทั้งให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก เป้าหมายที่สำคัญของการศึกษาปฐมวัย คือการส่งเสริมเด็กให้ไปสู่คุณลักษณะที่พึงประสงค์คือ มีร่างกายเจริญเติบโตตามวัย และมีสุขนิสัยที่ดี กล้ามเนื้อใหญ่ กล้ามเนื้อเล็กแข็งแรงใช้ได้อย่างคล่องแคล่วและประสานสัมพันธ์กันมีสุขภาพจิตที่ดี และมีความสุข มีคุณธรรม จริยธรรม และมีจิตใจที่ดีงาม ชื่นชมและแสดงออกทางศิลปะ ดนตรี การเคลื่อนไหว และรักการออกกำลังกาย ช่วยเหลือตัวเองได้เหมาะสมกับวัยรักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมและความเป็นไทย อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างสงบสุข และปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ใช้ภาษาสื่อสารได้เหมาะสมกับวัย มีความสามารถในการคิดและแก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัย มีจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์ มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ และมีทักษะในการแสวงหาความรู้ (กรมวิชาการ, 2546, หน้า 39 - 40)

รูปแบบการจัดการศึกษาปฐมวัยของประเทศไทย มีกระบวนการจัดเป็นไปตามลักษณะของหน่วยงาน ซึ่งปัจจุบันมีการจำแนกออกเป็นส่วน ทั้งภาครัฐและเอกชน โดยมีวัตถุประสงค์ในการให้บริการที่หลากหลาย ซึ่งมีลักษณะการจัดการศึกษาทั้งในระบบ และนอกระบบ ซึ่งคณะกรรมการกถำรองเรื่องเสนอรัฐมนตรีเพื่อประกอบการพิจารณา นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาเด็กปฐมวัย (0 - 5 ปี) ระยะยาว พ.ศ. 2550 - 2559 ได้ตั้งประเด็นอภิปรายถึงงานเกี่ยวกับเด็กปฐมวัยว่ามีความเกี่ยวข้องกับหลายหน่วยงาน การดำเนินการยังขาดความเชื่อมโยงในภาพรวมอย่างชัดเจน ส่งผลให้งานด้านเด็กปฐมวัยไม่สามารถพัฒนาเท่าที่ควร (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550, หน้า 44)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 - 2554) ได้กล่าวถึงอันตรายจากกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง และทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้มีผลกระทบต่อสถานะทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม ค่านิยมของคนในประเทศ นอกจากนี้การเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมโลกที่เกิดจากทรัพยากรธรรมชาติถูกทำลายได้ส่งผลให้เกิดอุบัติเหตุร้ายแรงแก่ภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วโลก ซึ่งกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกมิได้มีผลกระทบต่อคนทั่วไปเท่านั้น หากแต่ส่งผลกระทบต่อเด็กปฐมวัยด้วยเช่นกัน คือสภาพการไหลบ่าทางวัฒนธรรมที่มาจากสื่อสารไร้พรมแดนทำให้วัฒนธรรม ค่านิยมที่ตึงตังลดน้อยถอยลง ภูมิปัญญาท้องถิ่นถูกละเลย ลักษณะของสังคมไทยที่เคยช่วยเหลือเกื้อกูล เอื้ออาทรเอาใจใส่ดูแลรักใคร่ฉันทามิตรพี่น้องเริ่มเสื่อมถอย สังคมเมืองขยายตัวมากขึ้น เกิดกระแสวัตถุนิยมเป็นค่านิยมของคน วิถีชีวิตที่เคยพึ่งพาตนเองมีการใช้ชีวิตแบบเรียบง่ายสูญหายไป ความสัมพันธ์ของคนในชุมชนลดน้อยลง ต่างคนต่างอยู่ จิตสำนึกสาธารณะไม่มี เกิดความรู้สึกว่าธุระไม่ใช่ ไม่สนใจความประพฤติของตนว่าจะส่งผลเสียต่อผู้อื่นหรือสังคม เด็กปฐมวัยจึงอยู่ท่ามกลางสภาพสังคมที่บกพร่องด้านคุณธรรม ตัวแบบที่ดีไม่มีหรือหายาก เด็กจึงอาจเติบโตขึ้นมาอย่างขาดคุณภาพ และสภาพการทำลายทรัพยากรและใช้ทรัพยากรอย่างไม่คุ้มค่า ขาดการเอาใจใส่ดูแลจัดการอย่างมีคุณภาพทำให้เกิดปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม ธรรมชาติขาดความสมดุล เกิดปัญหาระบบนิเวศ มีอุบัติภัยทางธรรมชาติเกิดขึ้นมากมาย รวมทั้งโรคภัยไข้เจ็บที่รุมเร้ามนุษย์และสิ่งมีชีวิต ปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นพิษเกิดมลพิษในสิ่งแวดล้อม ปริมาณขยะและของเสียอันตรายมากขึ้น แบบแผนการดำเนินวิถีชีวิตไม่เหมาะสม ความสุขในชีวิตจึงลดน้อยลง อุบัติภัยและโรคภัยต่าง ๆ ทำลายมนุษย์มากขึ้น ดังนั้นเด็กปฐมวัยจึงเติบโตขึ้นมาท่ามกลางภาวะแห่งความทุกข์ยากจากบริบทการเปลี่ยนแปลงของโลกและสังคมโลก ซึ่งอาจจะเรียกได้ว่าการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ เด็กปฐมวัยต้องอยู่ในสังคมแห่งการแปรปรวนนี้ วิถีชีวิตที่ตึงตังในอดีตค่อยลดลง เด็กจะต้องเผชิญกับโลกที่มีสถานะยากลำบากยิ่งขึ้นต่อไป (วัฒนา ปญญฤทธิ์, 2551, หน้า 1)

เพื่อเป็นการเตรียมพร้อมในการปรับเปลี่ยนการจัดการศึกษาปฐมวัยในโลกยุคใหม่ภายใต้บริบทที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วมาก จำเป็นต้องเริ่มศึกษาแนวคิดทิศทางการจัดการศึกษาปฐมวัย ซึ่งการศึกษาเรื่องของอนาคตเป็นการศึกษาในลักษณะที่ต้องการสารสนเทศ เพื่อเป็นข้อมูลการดำเนินงาน วิธีวิทยาในการศึกษาอนาคตใช้ระเบียบวิธีวิจัย เรียกว่า “การวิจัยอนาคต” ซึ่งเป็นเทคนิควิธีการวิจัย ที่ศึกษาองค์ความรู้ในเรื่องต่าง ๆ เหตุการณ์หรือพฤติกรรมที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งระยะสั้น ระยะยาว ดังนั้น การศึกษาอนาคตตามแนวบรรทัดฐานทางสังคม (Normative Forecasting) จึงเป็นวิธีการที่เหมาะสมที่จะนำมาใช้ในการศึกษาอนาคตทางด้านการจัดการศึกษาปฐมวัย ซึ่งจะทำให้ได้ภาพอนาคตของการจัดการศึกษาปฐมวัยที่สอดคล้องกับความต้องการ ทิศทางความเปลี่ยนแปลงในสังคม และสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาปฐมวัยสำหรับประเทศไทยในทศวรรษหน้า
2. เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันรูปแบบการจัดการศึกษาปฐมวัยสำหรับประเทศไทยในทศวรรษหน้า

ความสำคัญของการวิจัย

- ผลของการวิจัยนี้มีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาปฐมวัยในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้
1. ผลการวิจัยจะทำให้ได้รับข้อมูลอนาคตเป็นทางเลือก เพื่อการตัดสินใจวางแผนนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนาขีดความสามารถของการจัดการศึกษาปฐมวัยตามบริบทของไทยในอนาคต
 2. ทำให้ได้รูปแบบการจัดการศึกษาปฐมวัยของโรงเรียนที่เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทย
 3. สถานศึกษาปฐมวัย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถใช้ผลการวิจัยไปกำหนดแนวทางในการพัฒนาที่เหมาะสม และสามารถหลีกเลี่ยงอุปสรรคที่เกิดขึ้นในอนาคตได้
 4. สถานศึกษาที่จัดการศึกษาปฐมวัย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปกำหนดวิสัยทัศน์ และประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาสถานศึกษาปฐมวัยให้สามารถก้าวสู่สถานศึกษาชั้นนำในอนาคตได้

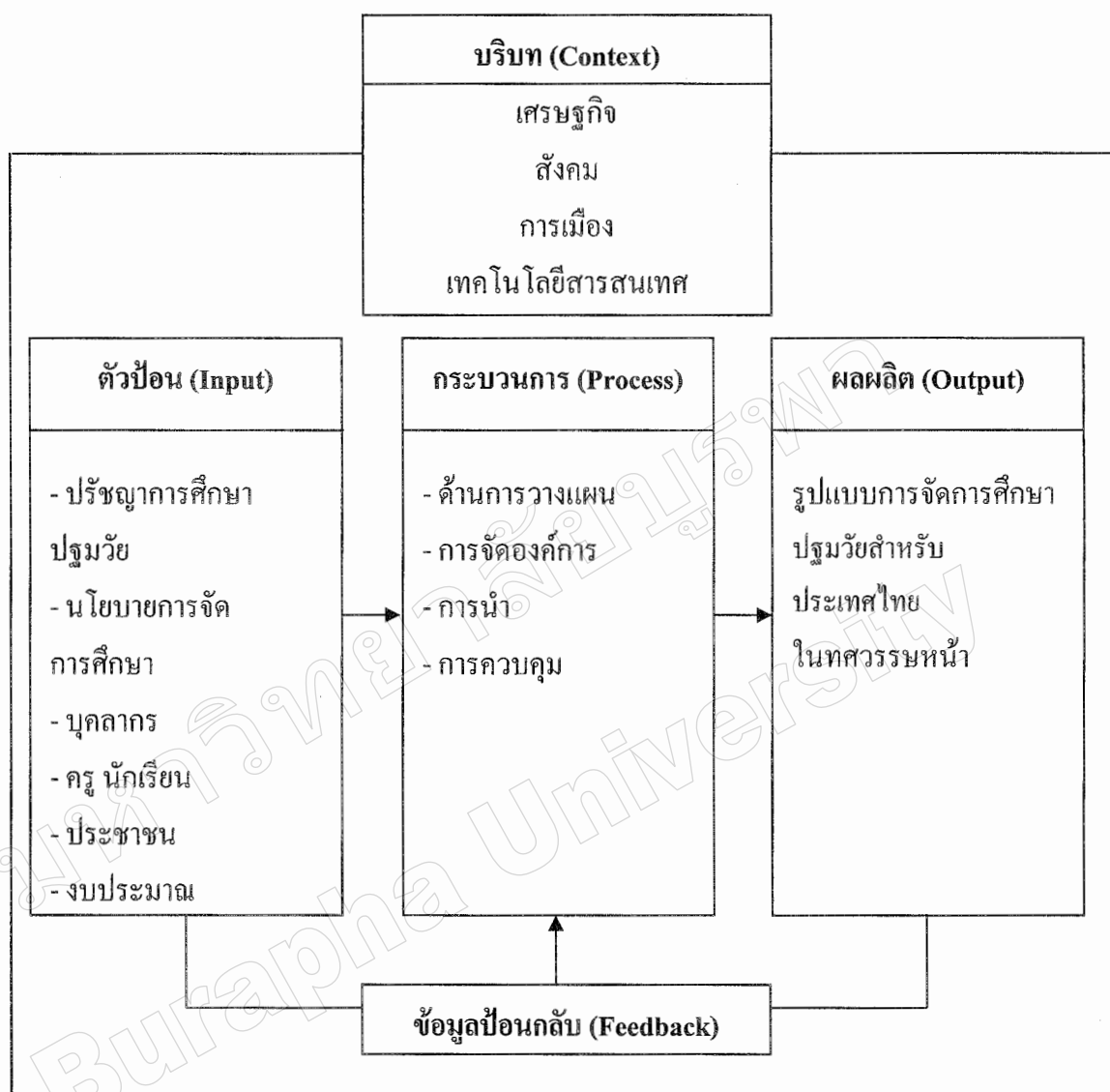
คำถามการวิจัย

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดการศึกษาปฐมวัยสำหรับประเทศไทยในทศวรรษหน้า
มีคำถามดังต่อไปนี้

1. รูปแบบการจัดการศึกษาปฐมวัยสำหรับประเทศไทยในทศวรรษหน้ามีลักษณะ
เป็นอย่างไร
2. รูปแบบการจัดการศึกษาปฐมวัยสำหรับประเทศไทยในทศวรรษหน้ากับข้อมูลเชิง
ประจักษ์มีความสอดคล้องกันหรือไม่

กรอบความคิดของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยใช้ ทฤษฎีเชิงระบบซึ่งประกอบด้วย ตัวป้อน (Input) กระบวนการ (Process) ผลผลิต (Output) และการป้อนกลับ (Feedback) โดยใช้หลักการบริหารองค์การ อันเป็นการมององค์การเป็นระบบเปิด ซึ่งมีปฏิสัมพันธ์กับบริบทภายนอก และแนวคิดกระบวนการบริหารของ Robbins (1980, pp. 7 - 11) ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญ คือ การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การนำ (Leading) และการควบคุม (Controlling) ดังนี้

ภาพที่ 1 แนวคิดทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ดังนี้

1. พื้นที่ศึกษา (Area Study)

ผู้วิจัยศึกษารูปแบบการจัดการศึกษาปฐมวัยสำหรับประเทศไทยในทศวรรษหน้า

สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (พ.ศ. 2553 - 2562)

แนวคิดทฤษฎีเชิงระบบซึ่งประกอบด้วย ตัวป้อน (Input) กระบวนการ (Process) ผลผลิต (Output) และการป้อนกลับ (Feedback) โดยใช้หลักการบริหารองค์การ อันเป็นการมององค์การเป็นระบบเปิด ซึ่งมีปฏิสัมพันธ์กับบริบทภายนอก และแนวคิดกระบวนการบริหาร ของ Robbins (1980, pp. 7 - 11)

ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญ คือ การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การนำ (Leading) และการควบคุม (Controlling)

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ศึกษาได้แก่ โรงเรียนอนุบาลประจำอำเภอ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ โรงเรียนอนุบาลประจำอำเภอ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้มาจากการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามหลักของฮูและเบนท์เลอร์ (Hu & Bentler, 1999) ที่เสนอหลักปฏิบัติในเรื่องนี้ว่า ควรมีจำนวนหน่วยตัวอย่างมากกว่า 15 เท่าของจำนวนพารามิเตอร์อิสระ ดังนั้นรูปแบบการพัฒนามีตัวแปร 15 ตัว จึงคำนวณได้เท่ากับ 225 และเพื่อความเหมาะสมและความสมบูรณ์ของข้อมูลในการวิจัย ผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจำนวนรวมทั้งสิ้น 311 แห่ง ด้วยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Sampling) โดยใช้จังหวัดเป็นเกณฑ์ในการแบ่งชั้น มีตัวแทนกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลประจำอำเภอ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 311 คน

3. ผู้เชี่ยวชาญที่ใช้ในการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาปฐมวัยสำหรับประเทศไทยในทศวรรษหน้าโดยมีการกำหนดผู้เชี่ยวชาญ มี 2 กลุ่ม ดังนี้

3.1 กลุ่มพัฒนารูปแบบ คือ ผู้บริหารระดับนโยบาย นักวิชาการ และผู้บริหารที่มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในด้านการจัดการศึกษาปฐมวัยที่มีตำแหน่งที่ปรึกษาด้านการจัดการศึกษาปฐมวัยของหน่วยงาน สมาคมที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาปฐมวัยหรือนักวิชาการที่มีความรู้ความสามารถในการจัดการศึกษาปฐมวัยโดยมีผลงานทางวิชาการ บทความ ตำราทางการศึกษาปฐมวัย และมีวุฒิทางการศึกษาปฐมวัย ระดับปริญญาเอก หรือ ครูปฐมวัยที่มีวิทยฐานะ ไม่ต่ำกว่าชำนาญการพิเศษ (กศ. 3) จำนวน 18 คน

3.2 กลุ่มยืนยันรูปแบบ คือผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนอนุบาลประจำอำเภอ ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ ความชำนาญและมีประสบการณ์การบริหารสถานศึกษาที่จัดการศึกษาปฐมวัย

4. ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่

4.1 รูปแบบการจัดการศึกษาปฐมวัยสำหรับประเทศไทยในทศวรรษหน้า

4.2 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการศึกษาปฐมวัยสำหรับประเทศไทยในทศวรรษหน้า

5. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ กำหนดวิธีดำเนินการวิจัยออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูล ทบทวนสภาพบริบทสังคมไทย ด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง เทคโนโลยี ที่จะส่งผลต่อการจัดศึกษาในอนาคต โดยศึกษาจากเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัย ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการศึกษาในอนาคต ซึ่งเกี่ยวกับการศึกษาในภาพรวมและการศึกษาปฐมวัย ในอนาคต และศึกษารูปแบบการบริหารตามแนวคิดทฤษฎีเชิงระบบซึ่งประกอบด้วย ตัวป้อน (Input) กระบวนการ (Process) ผลผลิต (Output) และการป้อนกลับ (Feedback) โดยใช้หลักการ บริหารองค์การ อันเป็นการมององค์การเป็นระบบเปิด ซึ่งมีปฏิสัมพันธ์กับบริบทภายนอก และ แนวคิดกระบวนการบริหารของ Robbins (1980, pp. 7 - 11) ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญ คือ การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การนำ (Leading) และการควบคุม (Controlling)

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาปฐมวัยสำหรับประเทศไทย โดยใช้เทคนิค EDR

ขั้นตอนที่ 3 ยืนยันความเป็นไปได้ของรูปแบบ เพื่อทำการนำเสนอรูปแบบการจัดการศึกษาปฐมวัยสำหรับประเทศไทยในทศวรรษหน้าต่อกลุ่มผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนอนุบาลประจำอำเภอ โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (CFA) อันดับที่ 1 (First Level)

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. รูปแบบการจัดการศึกษาปฐมวัย หมายถึง แนวความคิดที่พัฒนามาจากการดำเนินงานวิจัยโดยการวิเคราะห์เอกสารและการให้ข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญและได้รับประเมินจากผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งเป็นลักษณะที่สะท้อนความคิดที่มีความสัมพันธ์และเชื่อมโยงกับองค์ประกอบต่าง ๆ สิ่งที่เป็นตัวแทนของโครงสร้างทางความคิดหรือองค์ประกอบและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่าง ๆ ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ใช้รูปแบบกระบวนการบริหารของ Robbins (1980, pp. 1 - 7) ดังนี้

1.1 การวางแผน (Planning) หมายถึง การกำหนดวัตถุประสงค์และวิธีการที่จะทำ ให้บรรลุความสำเร็จในอนาคต

1.2 การจัดองค์การ (Organizing) หมายถึง การแบ่งงานหรือการมอบหมายงาน การกำหนดช่วงการบริหาร หรือโครงสร้างการบริหาร การกำหนดกลุ่มงาน การประสานงานและ เอกภาพในการบังคับบัญชา

1.3 การนำ (Leading) หมายถึง การเป็นผู้ให้คำแนะนำและนิเทศผู้ได้บังคับบัญชา เพื่อให้บรรลุความสำเร็จตามที่ได้วางแผนไว้

1.4 การควบคุม (Controlling) หมายถึง กระบวนการตรวจสอบความถูกต้องของ กิจกรรมที่จะทำให้การบริหารงานประสบความสำเร็จ

2. การยืนยันความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบไปปฏิบัติ หมายถึง การประเมิน ความเป็นได้ของการนำรูปแบบการจัดการศึกษาปฐมวัยสำหรับประเทศไทย ไปปฏิบัติตาม ความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลประจำอำเภอ โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบ เชิงยืนยัน (CFA)

3. การวิเคราะห์เชิงยืนยัน หมายถึง การใช้วิธีการทางสถิติในการวิเคราะห์องค์ประกอบ เพื่อการตรวจสอบว่าแนวคิดที่ได้สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

4. ความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) หมายถึง ความสามารถในการวัด ได้ตรงตามลักษณะที่มุ่งวัด โดยผลการวัดมีความสอดคล้องกับโครงสร้างและความหมายทางทฤษฎี ของลักษณะที่มุ่งวัดนั้น โดยในการวิจัยใช้วิธีการศึกษา 2 วิธี คือความเที่ยงตรงเชิงผู้เข้าและ ความเที่ยงตรงเชิงจำแนก

5. ความเที่ยงตรงเชิงผู้เข้า (Convergent Validity) หมายถึง ความเที่ยงตรงที่เกิดจาก ความสัมพันธ์ระหว่างเครื่องมือวัดลักษณะเดียวกันด้วยวิธีวัดเดียวกันหรือต่างกันจะมีความสัมพันธ์กันสูง

6. ความเที่ยงตรงเชิงจำแนก (Discriminant Validity) หมายถึง ความเที่ยงตรงที่เกิด จากความสัมพันธ์ระหว่างเครื่องมือวัดในลักษณะต่างกันด้วยวิธีวัดเดียวกันหรือต่างวิธีกัน จะมีความสัมพันธ์กันต่ำ

7. ทศวรรษหน้า หมายถึง ช่วงระยะเวลาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2553 - 2562

8. ผู้เชี่ยวชาญ หมายถึง ผู้ที่มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในด้านการจัดการศึกษา ปฐมวัยที่มีตำแหน่งที่ปรึกษาด้านการจัดการศึกษาปฐมวัยของหน่วยงาน สมาคมที่เกี่ยวข้องกับ การศึกษาปฐมวัยหรือนักวิชาการ ที่มีความรู้ ความสามารถในการจัดการศึกษาปฐมวัยโดยมีการกำหนด ผู้เชี่ยวชาญ มี 2 กลุ่ม ดังนี้

8.1 กลุ่มพัฒนารูปแบบ คือ นักนโยบาย นักวิชาการและผู้บริหารที่มีความรู้ความสามารถ และมีประสบการณ์ในด้านการจัดการศึกษาปฐมวัยที่มีตำแหน่งที่ปรึกษาด้านการจัดการศึกษาปฐมวัย ของหน่วยงาน สมาคมที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาปฐมวัยหรือนักวิชาการ ที่มีความรู้ ความสามารถ ในการจัดการศึกษาปฐมวัยโดยมีผลงานทางวิชาการ บทความ ตำรา ทางการศึกษาปฐมวัย และ มีวุฒิทางการศึกษาปฐมวัย ระดับปริญญาเอก หรือ ครุปฐมวัยที่มีวิทยฐานะไม่ต่ำกว่าชำนาญการพิเศษ สาขาการศึกษาปฐมวัย (คศ. 3) จำนวน 18 คน

8.2 กลุ่มยืนยันรูปแบบ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาปฐมวัยผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ ความชำนาญและมีประสบการณ์การบริหารสถานศึกษาที่จัดการศึกษาปฐมวัยไม่น้อยกว่า 10 ปี

9. ผู้บริหารสถานศึกษาปฐมวัย หมายถึง ผู้ที่ดำรงตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาของ โรงเรียนอนุบาลประจำอำเภอทั่วประเทศ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University